

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศยังมีไม่มากนัก ส่วนเรื่องราวเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาได้มีผู้รวบรวมไว้พอสมควร จากการศึกษาความคาดหวังของครูประถมศึกษาจังหวัดกันทรนาถกิติที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้พยายามค้นคว้าเรื่องราวและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ในหัวข้อต่อไปนี้ คือ

1. ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาทั่วไป
2. ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย
3. ลักษณะของกระบวนการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา
4. การเรียนการสอนในระดับศึกษาค้นต่าง ๆ ได้แก่ การเตรียมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาทั่วไป

มนุษย์เริ่มจัดการศึกษาอย่างมีระบบมาแต่โบราณก่อนคริสต์กาล โดยมีความเชื่อว่าคนเราจะเรียนรู้ได้ก็ที่สุดด้วยการสอน (We best learn by teaching)

อริสโตเติล ได้กล่าวว่า "... การศึกษาของมนุษย์เป็นหน้าที่ของรัฐ รัฐจะต้องเป็นผู้
ดำเนินการจัดการศึกษาและถือว่า การศึกษาเป็นแขนงหนึ่งของการเมือง..."¹

สัร้อยกว่าปีก่อนคริสต์ศักราช กรีกโบราณได้จัดแบ่งการศึกษาออกเป็นระดับประถมศึกษา
ศึกษา มีโรงเรียนประถมศึกษา เรียกว่า Palaestra² ส่วนจีนก็เป็นชาติที่จัดการ
ศึกษามาแต่โบราณ การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาต้องท่องจำคำสอนของขงจื้อ มี
การเขียนและแต่งความ แบบเรียนเป็นหนังสือแบบ Picto graph เป็นการศึกษา
สอนแบบครูสอนให้เปล่า โดยไม่เกี่ยวกับรัฐบาล³ อินเดียโบราณจัดการเรียนการสอนใน
ระดับประถมศึกษาเช่นเดียวกัน แต่มีความสลับซับซ้อนของลัทธิศาสนา กษัตริย์และพราหมณ์
เท่านั้นที่ได้เล่าเรียน⁴

ค.ศ. 1378 - 1446 วิททอรีโนดา เฟลเทร์ (Vittorinoda Feltre)
ชาวอิตาลีได้จัดตั้งโรงเรียนในระดับประถมศึกษาโดยจัดสภาพการเรียนการสอนตามความ
สนใจของเด็กบ้างและของครูบ้าง ต่อมา ค.ศ. 1592 - 1670 คอมีนีอุส (Comenius)
เป็นนักการศึกษาได้เน้นการใช้รูปภาพประกอบการสอนในระดับประถมศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิด

¹หนังสือ พงศาวดาร, การประถมศึกษา, หน้า 3.

²เปลื้อง ณ นคร และคณะ, ประวัติศาสตร์ศึกษา (พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา-
พานิช, 2492), หน้า 35.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

⁴เกษม สุคหอม และคณะ, ระเบียบวิธีสอนทั่วไป (พิษณุโลก: โรงพิมพ์พระกฤ -
ไทย, 2515), หน้า 215 - 224.

ความเข้าใจโลกดีขึ้น ปี ค.ศ. 1632 - 1704 จอห์น ล็อกก์ (John Locke) นักการศึกษาอังกฤษ เน้นในเรื่องของจริยธรรมในระบอบประถมศึกษา โดยจัดให้เด็กได้ใกล้ชิดกับศาสนา

ค.ศ. 1712 - 1778 รูสโซ (Rousseau) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ได้เน้นถึงการจัดสภาพแวดล้อมและสังคมมีส่วนสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กมาก ต่อมา ปี ค.ศ. 1746 - 1827 เพสตาลอซซี (Pestalozzi) ชาวสวิส เขาได้เปิดโรงเรียนเด็กกำพร้าขึ้น โดยได้เน้นสิ่งของและของจริงต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ในปี ค.ศ. 1870 - 1952 มอนเตสซอรี (Montessori) ชาวอิตาลีเสนอใช้วิธีสอนเน้นกิจกรรมการเล่นของเด็กอย่างอิสระ ใช้การสอนเป็นรายบุคคล¹

ค.ศ. 1818 - 1952 จอห์น ดีวีย์ (John Dewey) นักการศึกษาชาวอเมริกันกล่าวว่า การสอนควรสนองความต้องการของผู้เรียน การเรียนรู้เกิดขึ้นโดยการปฏิบัติ เขามีความเชื่อว่า การสอน คือ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน²

ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนในระบอบประถมศึกษาในประเทศไทย

ในสมัยลพบุรีและสุโขทัย วัดเป็นผู้จัดการเรียนการสอนในวงจำกัดเฉพาะกับเด็กวัดที่เรียกว่า "ชะโลมวัด" มีหนังสือเมืองและหนังสือผักขาม ส่วนบุตรข้าราชการเรียนที่สำนักราชบัณฑิต³ สมัยอยุธยา วัดก็ยังคงเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเช่นเดิม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2199 - 2231 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้จัดทำตำราเรียนในระบอบ

003846

¹ หนังสือ พงศาวดาร, การประถมศึกษา, หน้า 103.

² เกม สุกหอม และคณะ, ระเบียบวิธีสอนทั่วไป, หน้า 224.

³ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, บทเรียนจากการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา (พระนคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2513), หน้า 174 - 175.

ประถมศึกษาเล่มแรกขึ้น คือ หนังสือจินตภาพ แต่งโดย พระโหราธิบดี โดยใช้เป็นแบบเรียนจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์¹

พ.ศ. 2395 หมอสอนศาสนา เพรสไบทีเรียน (Presbyterian) ตั้งโรงเรียนสอนศาสนาขึ้น นับเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาแห่งแรกของไทย เปิดการสอนอ่านเขียน ชีวร้องและคริสต์ศาสนา² ต่อมา พ.ศ. 2414 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดตั้งโรงเรียนสำหรับบุตรข้าราชการขึ้นในพระราชวัง การเรียนการสอนเรียกว่า "ไลหนังสือ" ไลแก่ อ่านแล้วเล่าปากเปล่า แต่งความ จดบันทึกย่อ ท่องจำ มีการใช้บัตรคำบ้าง³ พ.ศ. 2427 ก็จัดตั้งโรงเรียนวัดมหรพารามขึ้นสำหรับบุตรประชาชน มีแบบเรียนทั้งหมด 6 เล่ม การเรียนการสอนมีการคัดลายมือหวัดและบรรจง กระทั่งเขียนทานหนังสือ จกหมาย เลขและบัญชี⁴ ต่อมา พ.ศ. 2435 โปรดให้ตั้งกระทรวงธรรมการ มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาอย่างมีระบบมากขึ้น⁵

¹ วรวิทย์ วคินสรการ, การศึกษาของไทย (พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2492), หน้า 7 - 8.

² มานิจ ชุมสาย, ประวัติการศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์กรมตำรวจ, 2498), หน้า 12.

³ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, บทเรียนการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, หน้า 280 - 289.

⁴ มานิจ ชุมสาย, ประวัติการศึกษาภาคบังคับในประเทศไทย, หน้า 23.

⁵ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, บทเรียนการจัดการศึกษาในรอบร้อยปีที่ผ่านมา, หน้า 291.

พ.ศ. 2464 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ออกพระราชบัญญัติ-
ประถมศึกษาเป็นฉบับแรก เพื่อให้การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาได้ผลอย่างทั่วถึง มี
การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น¹ พ.ศ. 2475 ได้เปิดโอกาสให้เด็ก
ได้เรียนอย่างทั่วถึง และเพิ่มในด้านวิชาชีพด้วย² และในปี พ.ศ. 2505 ได้ขยาย
การศึกษาคะดกบังคับจาก 4 ปีเป็น 7 ปี และได้ขยายอาคารเรียน ขยายอัตราครูและ
วัสดุเครื่องใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503³

พ.ศ. 2517 มีการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ส่วนหนึ่งของหลักการในการ
ปฏิรูปการศึกษาก็คือ หลักสูตร เนื้อหาสาระและระบบการเรียนรู้⁴ และในปี พ.ศ. 2520
ก็มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 4 โดยจัดการศึกษาคะดกบังคับลดเหลือ
6 ปี มีการปรับปรุงหลักสูตรระดับประถมศึกษาขึ้นโดยให้เด็กมีประสบการณ์ตั้งในค้ำนทักษะ
ประสบการณ์ชีวิต ลักษณะนิสัย และการทำงานและพื้นฐานอาชีพ⁵ และเพื่อให้สอดคล้องใน-
เรื่องนี้จึงได้มีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ขึ้น⁶ เพื่อพัฒนาการ

¹กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 (พระนคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 308 - 320.

²หนังสือ พุทฺทษะวัน, การประถมศึกษา, หน้า 16 - 18.

³กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การวิจัยผลสัมฤทธิ์ของผู้จบ ป. 4
(พระนคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2511), หน้า 17.

⁴ลีปพนธ์ เกตุทัต, การปฏิรูปการศึกษา, หน้า 24.

⁵สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการ
ศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 - 2524 [ม.ป.ท.], 2520, หน้า 21 - 22.

⁶สุมิทร คุณานุกร, หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ (กรุงเทพฯ-
มหานคร : ศึกษาสยาม, 2520), หน้า 24.

เรียนการสอนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปี และสิ้นปี ตามความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะรวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยตัดตอนมาจากหลาย ๆ สาขาวิชาแล้วมาจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ¹ เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้

ลักษณะของกระบวนการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา

กระบวนการของการสอนควรเป็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบพื้นฐาน 4 ส่วน ซึ่งต้องกระทำเป็นขั้น ๆ ไป คือ

1. วางวัตถุประสงค์ของการสอนให้ชัดเจน และสอดคล้องส่งเสริมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ของโปรแกรมและของสถาบัน
2. สำนวสภาพของผู้เรียนก่อนสอนว่าจะเหมาะสมสอดคล้อง และปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่
3. กำหนดการสอน โดยมีการเลือกและตัดสินใจ ดังนี้
 - 3.1 กำหนดขอบข่าย เนื้อหาสาระของวิชา บทเรียนและกิจกรรม
 - 3.2 เลือกใช้วิธีการดำเนินการสอนที่เหมาะสมที่สุดกับสภาพของผู้เรียน
4. จัดการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการที่เที่ยงตรงและเหมาะสม²

¹ สุจริต เพียรชอบ, "ลักษณะและแนวโน้มของหลักสูตร," วารสารครุศาสตร์ 8 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2521) : 15 - 17.

² ประสาร มาลากุล, "กระบวนการเรียนการสอน," ใน รายงานการฝึกอบรมเรื่อง พัฒนาการเรียนการสอน ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 22 - 29 พฤษภาคม 2519, (อักษรสำนวน), หน้า 51 - 59.

ส่วนกระบวนการเรียนรู้ในสภาพการณ์จริง อาจอธิบายรายละเอียดเป็นขั้นตอน
ทั้งหมด 8 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. ขั้นจูงใจ คือ ความคาดหวังที่ผู้เรียนต้องการ
2. ขั้นรับสิ่งเร้า คือ การใส่ใจ การเลือกรับรู้
3. ขั้นได้ความรู้ คือ การตีความหมาย ถอดความและเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นจดจำ คือ การจดจำระยะสั้นและระยะยาว
5. ขั้นนำไปใช้ คือ การระลึกได้แล้วนำกลับไปใช้
6. ขั้นสรุปถ่ายโยง คือ การวิเคราะห์ถ่ายโยงความรู้และสร้างสรรค์
7. ขั้นปฏิบัติการ คือ พฤติกรรมการตอบสนองที่สามารถวัดได้
8. ขั้นรับทราบผล คือ แรงเสริม¹

การเรียนการสอนจะเป็นไปตามหลักการหรือความมุ่งหมายดังกล่าวได้นั้น จะต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอนและโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าองค์ประกอบที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามหลักการต่าง ๆ นั้น มีอยู่ 4 หมายความว่า 4 ทักษะด้วยกัน คือ การเตรียมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและการประเมินผล

การเตรียมการเรียนการสอน

ในเรื่องของการเตรียมการเรียนการสอน ทองทิพย์ วรณพัฒน์ และคณะ ได้กล่าวว่า การเตรียมการเรียนการสอน หมายถึง การวางโครงการสอนของครูเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้² ดังนั้นการ

¹ประสาร มาลากุล, "กระบวนการเรียนการสอน," ใน รายงานการฝึกอบรม-เรื่อง พัฒนาการเรียนการสอน, หน้า 59.

²ทองทิพย์ วรณพัฒน์ และคณะ, หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาค-ปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 3. (อุตรธานี : โรงพิมพ์ไทยสามัคคี, 2522), หน้า 131.

เตรียมการเรียนการสอนควรจะมีหลักการที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้ คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ก่อนสอน โดยการวิเคราะห์ให้กระจ่างว่าผลการสอนที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียนนั้นมีอะไรบ้าง วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นนั้นมีทั้งแบบที่กำหนดไว้กว้าง ๆ ทั่วไป¹ และกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะ ที่เรียกว่า จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) โดยคำนึงถึงว่านักเรียนมีความสามารถพอจะทำอะไรบ้าง และทำได้หรือไม่

2. การประเมินผลความสามารถของนักเรียนก่อนสอน เพื่อจะได้ให้ความรู้ใหม่หรือสิ่งที่จะเรียนนั้นเหมาะสมประสานกับความรู้ ความสามารถเดิมของผู้เรียนได้ดีและสามารถแบ่งกลุ่มของผู้เรียนตามความสามารถเดิมได้ด้วย²

3. ขบวนการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงหลักสำคัญในการสอน คือ ความต้องการของผู้เรียน การจูงใจ การฝึกหัดหรือทักษะ การจัดลำดับขั้นก่อนหลังให้สัมพันธ์ การแจ้งผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ (Feed-back)³ เสร็จแล้วครูจะต้องเลือกแบบวิธีสอน (Model of instruction) ที่เหมาะสมและได้ผลมากที่สุด การเลือกวัสดุการสอนที่จะช่วยประกอบบทเรียนให้วิธีสอนมีประสิทธิภาพขึ้นจะต้องอาศัยเทคนิคของครู⁴ เป็นอย่างมาก

4. การประเมินผล ครูผู้สอนจะต้องทำการประเมินผลประสิทธิภาพในวิธีการสอน

¹สุมิตร คุณานุสร, "การวางแผนการสอน," คู่มืออาจารย์กานการเรียนการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 58 - 62.

²เฟื่องฟุ้ง เครือทราชู, "แนวคิดในการสร้างหลักสูตรและการปรับปรุงการเรียนการสอน," ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ดร. เฟื่องฟุ้ง เครือทราชู, หน้า 50.

³บันลือ พทกษะวัน, การประถมศึกษา, หน้า 128 - 149.

⁴บุญช่วย จันทร์พรหมมา, "การเตรียมการสอน," ประสบการณ์การฝึกสอน รายงานส่วนหนึ่งของวิชาการประถมศึกษาวิเทศ ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2523, หน้า 5 - 8.

ของคนที่โดยถือเอานักเรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์¹ ประโยชน์ของการประเมินผลจะนำเอาไปใช้ปรับปรุงแก้ไขจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนและปรับปรุงแนวทางการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ประเภทของการเตรียมการเรียนการสอน

การเตรียมการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การเตรียมการสอนระยะยาว เป็นการเตรียมการสอนที่ครูจะต้องวางแผนเป็นระยะเวลาตลอดหนึ่งปี หนึ่งภาคเรียนหรือหนึ่งเดือนว่าจะสอนอะไรบ้าง มีเนื้อหาหนักน้อยแค่ไหน มีกิจกรรมและใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง ครูอาจจะต้องร่วมมือกันวางแผน และปรึกษากัน เพื่อให้การสอนดำเนินไปด้วยดี ผลของแผนการเตรียมการเรียนการสอนนี้ จะมีเอกสารต่าง ๆ ออกมา เช่น ประมวลการสอน โครงการสอน แผนการสอน คู่มือครู เป็นต้น

2. การเตรียมการสอนระยะสั้น เป็นการเตรียมการสอนที่ละเอียดกว่าการเตรียมการสอนระยะยาว ซึ่งครูทุกคนจะต้องจัดทำเป็นแผนงานเฉพาะ โดยครูจะต้องพิจารณาถึงขั้นตอนต่าง ๆ อย่างรอบคอบ² ครูจะนำแผนงานสอนหรือที่เรียกว่า บันทึกการสอน³ ไปทำการสอนจริง

¹ G. L. Mursell, Successful Teaching (New York: McGraw-Hill Book, 1954), p. 289.

² ทองทิพย์ วรณพัฒน์ และคณะ, หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ, หน้า 131.

³ บุญช่วย จันทร์พรหมมา, "การเตรียมการสอน," ประสบการณ์การฝึกสอน, หน้า 6.

ประโยชน์ของการเตรียมการเรียนการสอน

1. ช่วยให้การเรียนการสอนของครูดีขึ้น เพราะครูได้คำนึงถึงความมุ่งหมายของบทเรียน ทาวิธีสอนที่ช่วยให้บทเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ด้วยการใช้อุปกรณ์การสอนและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม¹
2. ช่วยให้ครูสอนด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกมีอิสระททาในตัวยุ
4. ช่วยให้การสอนของครูเป็นที่น่าสนใจ ไม่เบื่อหน่าย
5. ช่วยให้การสอนของครูเป็นระเบียบ เนื้อหาวิชาต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กัน
6. เพื่อเป็นหลักฐานให้ครูทราบว่าเด็กได้เรียนอะไร ไปบ้างและพร้อมที่จะเรียนอะไร
7. เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
8. ทำให้ครูทำงานอย่างมีโครงการและมีหลักการที่ดี²

กิจกรรมการเรียนการสอน

น้อมฤดี จงพยุหะ ได้ให้ความหมายของกิจกรรมในการเรียนการสอนไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการเรียนรู้ในวงกว้างใด ๆ ที่เด็กเข้าร่วมด้วยอย่างเต็มใจ เพราะทำให้เด็กได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตนปรารถนา โดยปกติแล้วมักเกี่ยวกับการสอบสวน การหาประสบการณ์และการศึกษาในสาขาวิชาหลายสาขาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเฉพาะหน้า³

¹หนังสือ พฤษะวัน, การประถมศึกษา, หน้า 134.

²ทองทิพย์ วรรณพินัน และคณะ, เรื่องเดียวกัน.

³น้อมฤดี จงพยุหะ, คู่มือการศึกษาวิชาหลักการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2518), หน้า 47.

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นเทคนิคที่สำคัญในการสอนที่จะช่วยให้บทเรียนนั้นไม่เบื่อหน่าย ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน อยากรเรียน อยากจะเล่นเป็นการช่วยลดเวลาการสอนของครูได้และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้นด้วย¹ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมควรมีการยืดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้² ทำให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของตนและท้องถิ่นสามารถแก้ปัญหาได้³ รู้จักนำความรู้ไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน⁴ ควรมีทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ส่งเสริมลักษณะเฉพาะของเอกลักษณ์และผู้นอยอยู่ในสังคมได้⁵

¹วีรัตน์ เลหาวัฒน์ และคณะ, "การจัดป้ายนิเทศ อบรมเมื่อหน้าและหน้าจัดกิจกรรมประกอบการเรียน," รายงานส่วนหนึ่งของวิชาพัฒนาการสอนศิลปภาษาในระดับประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522, (อัคราเนหา.), หน้า 22.

²Thomas Hopkins, Interaction: The Democratic Process (Boston: D.C. Heath and Company, 1941), p. 165.

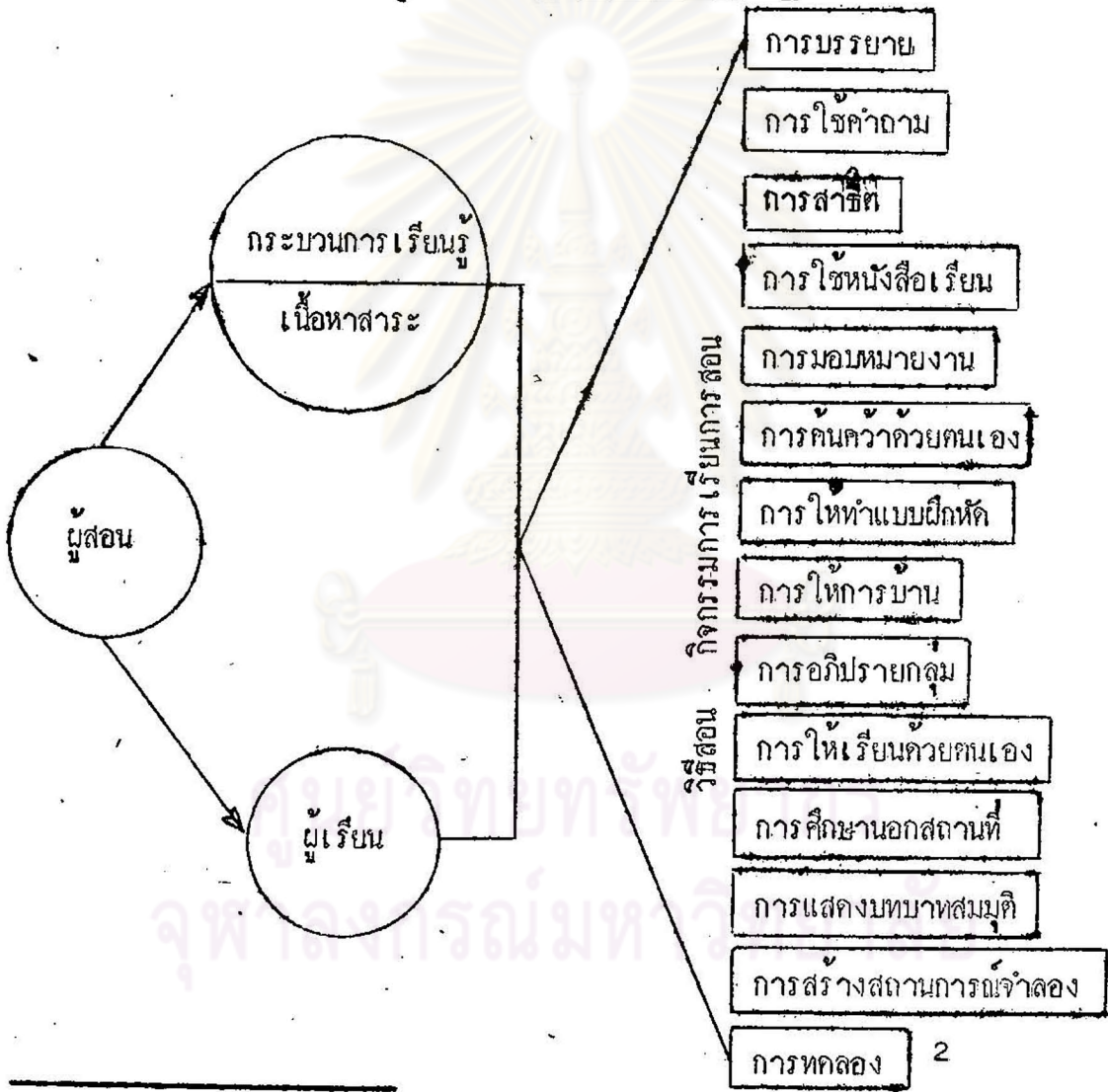
³Arthur I. Gastes and others, Educational Psychology, Third edition (New York: The Mcmillan Company, 1942), p. 301.

⁴William Heard Kilpatrick, Philosophy of Education (New York: The Mcmillan Company, 1951), p. 244.

⁵กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการอบรมวิทยากรในการใช้หลักสูตร - ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: เข็มทวีลเอกซ์เพรสศึกษาการพิมพ์, 2520), หน้า 164.

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจเป็นลักษณะของประสบการณ์ตรง สิ่งจำลอง การแสดงละคร การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ นิทรรศการ การจัดฉายภาพยนตร์หรือ โทรทัศน์ ภาพนิ่ง วิดีโอหรือการบันทึกเสียง การดูและการอ่านภาพ แผนภูมิและตัวอักษร ¹ กิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นแผนภูมิแสดงให้เห็นได้ดังนี้

แผนภูมิแสดงกิจกรรมการเรียนการสอน

¹วิรุทธิ์ สีลาพฤกษ์, เทคโนโลยีทางการศึกษา, หน้า 37 - 38.

²กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2522), หน้า 44.

ประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนแบ่งตามลักษณะของหลักสูตรได้ 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมในหลักสูตร (Curricular Activities) หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอนการเรียนตามหลักสูตร จัดเป็นการเรียนการสอนตามหลักสูตร และมีคะแนนในการทำงาน กิจกรรมในหลักสูตรนี้ยังแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 กิจกรรมประกอบบทเรียน ได้แก่ แบบฝึกหัดต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามเป้าประสงค์ที่ครูตั้งไว้

1.2 กิจกรรมเสริมบทเรียน ได้แก่ กิจกรรมเพื่อให้บทเรียนน่าสนใจ ให้เด็กเกิดความสุขสนทนากับบทเรียน เช่น เกมส์ต่าง ๆ บัตรคำ เช็คนุ่น ฯลฯ¹

2. กิจกรรมเสริมหลักสูตร (Extra-Curricular Activities) หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองภายใต้การนิเทศของครู เพื่อขยายประสบการณ์ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อาจเป็นด้านความบันเทิงหรือฝึกฝนความรู้ ทักษะก็ได้ โดยไม่มีคะแนนให้ เช่น การจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ ขึ้น เวลาที่จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมักเป็นช่วงเวลาที่กกลางวัน หลังเลิกเรียนหรือวันหยุด²

ประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนการสอน

อัจฉรา ชีวพันธ์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ดังนี้

¹ น้อมฤดี จงพยุหะ, คู่มือการศึกษาวิชาหลักการสอน, หน้า 47 - 53.

² กิติยวดี บุญเชื้อ และคณะ, "หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา," ใน เอกสารประกอบการสอนวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514, (อักษรสำนวน.), หน้า 84 - 86.

1. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจบทเรียนตลอดเวลาเกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ เพราะนักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมที่ตนสนใจและถนัดเป็นพิเศษ
3. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยในโอกาสให้นักเรียนทำเป็นหมู่ เด็กจะปรึกษากัน แสดงความคิดเห็นและรับฟังคนอื่น รู้จักร่วมมือ เสียสละและรู้จักรับผิดชอบ
4. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีประสบการณ์
5. ช่วยให้เด็กได้เปลี่ยนอริยาบถ เป็นการสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก
6. ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน เพราะนักเรียนสนุกสนานไปกับ การเรียนมาก
7. ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสนใจ ความถนัดและความสามารถ¹

นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน

นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นแนวทางใหม่ที่ผิดแปลกไปจากที่เคยปฏิบัติกันมา อาจมาจากแนวคิดหรือทฤษฎีความรู้ใหม่ ๆ² ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงค่านิยมมุ่งหมาย แนวคิดหรือการปฏิบัติ³ ทำให้การทำงานในระบบการศึกษามรรลุ

¹ อัจฉรา ชิวพันธ์, คู่มือการสอนภาษาไทย กิจกรรมการเล่นประกอบการสอน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2521), หน้า 4 - 5.

² ประคิษฐ์ ฮาบเจริญ, วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 43.

³ นิพนธ์ สุขปรึคี, นวัตกรมเทคโนโลยีการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2519), หน้า 6.

จุดหมาย¹ และทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของนวัตกรรมการศึกษา ซึ่งจะเน้นหนักในค่านวัตกรรมเครื่องมือที่ใช้ทางการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาทางการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ² ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาทางด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง- การเรียนรู้สำเร็จรูป การสร้างระบบการเรียนที่ดี โสตทัศนศึกษา คอมพิวเตอร์ทางการศึกษา เครื่องช่วยสอน ความเสมอภาคทางการศึกษา การเรียนแบบเอกเทศภาพและการศึกษาตลอดชีวิต³

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับทำให้การสอนและการเรียนบรรลุวัตถุประสงค์เป็นอย่างดี⁴ อันได้แก่ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายทางการเรียนการสอน⁵ จัดขึ้นโดยครูและนักเรียน เครื่องมือการเรียนการสอนทุกชนิดจัดเป็นสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ โสตทัศน -

¹บุญเกื้อ คุรรหาเวช, นวัตกรรมการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2521), หน้า 5.

²ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 1.

³นิพนธ์ สุขปรึคี, นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา, หน้า 11.

⁴เปื้อง กุ่มุท, "ระบบการสอน: พื้นฐานของนวัตกรรมและการใช้สื่อการสอน," ใน รายงานการฝึกอบรม เรื่อง พัฒนาการเรียนการสอน, หน้า 111.

⁵วรกิต วัคเข้าหลาม, "ครูกับสื่อการสอน," ใน คู่มือฝึกอบรมสื่อการสอน ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521, (อค์สำเนา.), หน้า ก.

วัสดุต่าง ๆ และทรัพยากรจากแหล่งชุมชน¹ นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีหลายแบบ เช่น การสอนสองผลัด การจัดการศึกษาระบบกลุ่มโรงเรียน สื่อการศึกษาแบบโมดูล การจัดโรงเรียนแบบไม่แบ่งชั้น การจัดการเรียนการสอนวิธีระบบ การจัดการสอนแบบเบ็ดเสร็จ การจัดการเรียนการสอนแบบเอกัตภาพ ศูนย์การเรียน การสอนเป็นคณะ การสอนแบบจุดภาคและการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นต้น²

ประเภทของนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน

นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนแบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. วัสดุที่ไม่ต้องฉาย ได้แก่ รูปภาพ แผนภูมิ กราฟ ของจริง ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง แผนที่ กระจกนูน กระจกเว้า ลูกโลก กระจกนูนลึกลับ กระจกนูนพิเศษ เป็นต้น
2. เครื่องอุปกรณ์ Hardware หรือ Devices คือ เครื่องมือขนาดใหญ่ที่มีระบบการทำงานภายในตัวของมัน เช่น เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเทปบันทึกภาพ วิทยุ เครื่องเทปบันทึกเสียง เครื่องฉายต่าง ๆ ฯลฯ
3. วัสดุ Software หรือ Materials คือ วัสดุที่มักจะถูกบันทึกหรือบรรจุเนื้อหาสาระ ซึ่งใช้ประกอบกับเครื่องอุปกรณ์ (Hardware) เช่น ม้วนเทป แผ่นเสียง เทปบันทึกภาพ ฯลฯ³

¹Shore Louis, Instructional Materials: An Introduction for Teachers (New York: The Ronald Press, 1960), p. 1.

²โพธิ์ สุขปรีย์, นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา, หน้า 91 - 133.

³สุนันท์ บัณฑาคม, "สื่อการสอน," ใน การประชุมปฏิบัติการภาคการจัดการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ใหม่ ปีการศึกษา 2523 ครั้งที่ 2 ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 27 ตุลาคม - 1 พฤศจิกายน 2523, (อัครสำเนาะ.), หน้า 63.

4. วิธีการหรือเทคนิค Technique หรือ Method คือ สิ่งที่มีก็จะออกมา ในรูปของกิจกรรม หรือการกระทำ เช่น วิธีสอนต่าง ๆ เกมส์หรือระบบ เป็นต้น รวมทั้งการใช้ทรัพยากรและวิทยาการท้องถิ่นด้วย ¹

ประโยชน์ของนวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน

1. ช่วยจักประสบการณ์และแหล่งเนื้อหาวิชาที่มีความหมาย
2. ช่วยแนะนำและควบคุมผู้เรียนให้มีปฏิริยาตอบสนองในทางที่พึงปรารถนาเกิดความสนุกสนาน
3. ช่วยให้ครูสอนเนื้อหาได้ง่ายขึ้นและตรงตามวัตถุประสงค์
4. ช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น ²
5. ช่วยให้สามารถบันทึกเหตุการณ์ที่ต้องการเอาไว้ได้และนำไปใช้ในเวลาที่ต่อมา
6. ช่วยให้สามารถใช้กับคนกลุ่มใหญ่ หรือเอกัภาพในสภาพที่แตกต่างกันตามความต้องการได้ ³

¹เชริษา ใจแก้ว และคณะ, "การประยุกต์นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสอนระดับประถมศึกษา," เอกสารประกอบการสัมมนาการประชุมวิชาการระดับประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523, (อค์สำเนา.), หน้า 11.

²Erickson W.H. Carlton, Administering Instructional Media Programs (New York: The Mcmillan Company, 1971), p.108.

³Gerlach S. Vernon and Ely P. Donald, Teaching and Media: A Systematic Approach (New Jersey: Previtice-Hall, Inc., 1971), p. 282.

7. ช่วยให้เกิดรูปธรรมเพื่อเกิดแนวคิดที่ถูกต้องและต่อเนื่อง ✓
8. ช่วยพัฒนาการเรียนรู้เบื้องต้น และทำให้จดจำได้นาน ✓
9. ช่วยกระตุ้นให้อยากทำกิจกรรมด้วยตนเองต่อไป ✓
10. ช่วยพัฒนาความรู้เกี่ยวกับความหมาย ได้ดีตลอดทั้งศัพท์เพิ่มขึ้น ¹

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดผล หมายถึง ขบวนการที่กำหนดตัวเลขให้กับวัตถุประสงค์ของ บุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ² ตามความมุ่งหมายที่สอบวัดและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่าง ³ ที่ปรากฏตามเกณฑ์ของคุณสมบัติของสิ่งที่จะวัดเหล่านั้น ⁴

การประเมินผล หมายถึง การนำผลจากการวัดผลเหล่านั้นมารวมกัน เพื่อนำไปใช้วินิจฉัยที่ราคาคุณค่าและชี้ขาดลงเป็นผลสรุป ⁵ เกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริงและ

¹Kinder s. James, Audio-Visual Materials and Techniques (New York: American Book Company, 1971), p. 128.

²สุภาพ วาดเขียน และอรพินธ์ โภชนาคา, การประเมินผลการเรียนการสอน (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 3.

³S.S. Stevens, "Mathematics, Measurement and Psychophysics," Handbook of Experimental Psychology (New York: Wiley, 1951), p. 3.

⁴N.R. Campbell, Symposium: Measurement and Its Importance for Philosophy (London: Harrison, 1938), p. 2.

⁵ชวาล แพร่สกุล, เทคนิคการวัดผล, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 141.

การกระทำที่ได้จากการวัดผลหลาย ๆ ครั้ง ¹ หรือเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีหลักเกณฑ์ มีระบบและอาศัยการตัดสินใจที่มีคุณธรรม เพื่อป้องกันคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ²

สิน ศวิษฐ์ โคกกล่าววว่า การวัดผลและการประเมินผลมีความสำคัญต่อการจัด - สถานการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน วินิจฉัยปัญหาการเรียนของเด็ก และหาวิธีสนใจในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ใน - การเรียน สำคัญต่อการปรับปรุงประสบการณ์และเทคนิควิธีสอนของครู เป็นเครื่องมือใน - การแนะแนวและให้คำปรึกษา นอกจากนี้การวัดผลและการประเมินผลยังเป็นแนวทางใน - การจัดการศึกษา เพื่อกำเนินการให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ ³

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนนั้นควรคำนึงถึงว่า ต้องมีจุดมุ่ง - หมายว่าจะวัดอะไร ต้องคำนึงถึงเนื้อหาที่จะวัดว่ามีขอบข่ายกว้างแค่ไหน จะใช้เวลาเท่าไร และจะใช้เครื่องมืออะไรในการวัดผลและประเมินผล ⁴ ซึ่งสามารถที่จะวัดได้ดังนี้ คือ วัดผู้ - เรียน วัดครูผู้สอน และวัดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล เพื่อให้ทราบและ

¹ สุภาพ วากเขียน และอรพินธ์ โภชนากา, การประเมินผลการเรียนการสอน, หน้า 3,

² M. Scriven, "The Methodology of Evaluation," Curriculum Evaluation, American Educational Research Association, No. 1. (Chicago: Rand McNally, 1967), p. 97.

³ E.F. Lindquist, Educational Measurement (Wisconsin: George Banta Publishing Co., 1961), p. 4 - 12.

⁴ ทองทิพย์ วรรณพันธ์ และคณะ, หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ, หน้า 215.

สามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวัดผลและประเมินผลให้ดียิ่งขึ้น¹ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนนั้นมีอยู่หลายลักษณะตามความเหมาะสม เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การอภิปราย การใช้แบบสอบถาม การใช้มาตราส่วนประมาณค่า การทดสอบ เป็นต้น² ซึ่งจะใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างในการวัดผลและประเมินผลแต่ละครั้งก็ได้

กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนแปลงวิธีการวัดผลเสียใหม่ โดยกำหนดการใช้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แบ่งการวัดผลและประเมินผลการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. การวัดผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนก่อนสอนบทเรียนใหม่
2. การวัดผลระหว่างเรียน เพื่อติดตามและประเมินความรู้ ความสามารถของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในสมุคประจำชั้น
3. การวัดผลปลายภาคเรียน เพื่อประเมินผลการเรียนเป็นส่วนรวม ส่วนวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการวัดผลและประเมินผล³

¹ บันลือ พฤกษ์วัน, การประถมศึกษา, หน้า 201.

² ทองทิพย์ วรรณพัฒน์ และคณะ, หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ, หน้า 215.

³ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, หน้า 72.

ประโยชน์ของการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน

1. เพื่อทราบระดับความรู้และความสามารถของนักเรียน
2. เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนของผู้เรียน
3. เพื่อเป็นแนวทางในการแนะแนวสำหรับครู
4. เพื่อพยากรณ์และทราบระดับความก้าวหน้าของการเรียนของผู้เรียน
5. เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพของครูในคำนำวิธีสอน
6. เพื่อให้ครูและผู้ปกครองได้ทราบถึงผลการศึกษาและความก้าวหน้าของผู้เรียน
7. เพื่อให้ตัวผู้เรียนได้ทราบผลการศึกษาของตนเองจะได้ปรับปรุงแก้ไข
8. เพื่อเป็นพื้นฐานและประโยชน์ต่อการแนะแนวและการค้นคว้าวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

พ.ศ. 2517 เกียรติ ชัยการ ได้ทำการ ศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์-40 คน และครูใหญ่ 280 คน ในเขตการศึกษา 4 แห่งเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน 60 ข้อ มีผลสรุปจากการวิจัยว่า

1. ศึกษานิเทศก์และครูใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน เป็นส่วนมากเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ ๆ และมีความคิดเห็นว่าแนวความคิดใหม่ ๆ ทั้งหมดที่เสนอไปนั้น มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 4 แต่ควรให้ความสำคัญแก่เรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น เรื่องความมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ควรเน้นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก การประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองมากกว่าเรื่องที่ไกลตัวเด็ก

2. ในคำนำวิธีสอนซึ่งเป็นกระบวนการที่จะนำหลักสูตร ไปดำเนินการ ใช้กับนักเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาหรือเป็นส่วนประกอบที่ควบคู่กับหลักสูตร ในทำนองเดียวกันการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา ก็เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องกันไปกับหลักสูตร ช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรและวิธีสอน

ที่ยึดหลักสูตรนั้นได้ผลสมกับจุดมุ่งหมายหรือไม่ คงจะเห็นได้ว่าในระยะหลังเราเรียกหลักสูตรวิธีสอน การวัดผลและการประเมินผลว่าเป็นเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้¹

พ.ศ. 2522 พรทิพย์ รัตนวิเชียร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม" ตัวอย่างประชากรได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2521 ทั้งหมดจำนวน 236 คน โดยใช้แบบสอบถามความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 82 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า

1. ในด้านการเรียนการสอน ส่วนมากผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้เป็นที่พอใจของผู้ปกครองในทุกเรื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เป็นโรงเรียนซึ่งอยู่ใกล้แหล่งวิชาการและโดยหน้าที่แล้ว โรงเรียนสาธิตเป็นโรงเรียนที่ทำหน้าที่สาธิตวิธีสอนและวิธีการจัดการศึกษาในชั้นประถมศึกษา

2. ในด้านบุคลากร ส่วนมากผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง นอกจากเรื่องการนำหลักจิตวิทยามาใช้ประกอบการสอน และเรื่องบุคลิกภาพของอาจารย์นั้นผู้ปกครองเห็นว่า โรงเรียนปฏิบัติได้น้อยกว่าที่คาดหวัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะการสอนของครูประถมต้องรับผิดชอบในการสอนทุกวิชา และยังทำหน้าที่ครูประจำชั้นอีกด้วย

3. ในด้านกิจการนักเรียน ส่วนมากผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียน-

¹เกียรติ ช่วยการ, "ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ในเขตการศึกษา 4 เกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

เรียนได้ปฏิบัติจริงตามที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้ ส่วนเรื่องการเข้มงวดกวดขันความประพฤติในอันที่จะอบรมให้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเหมาะสมกับระเบียบประเพณีไทย ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติจริงน้อยกว่าที่คาดหวังไว้

4. ในด้านการบริการต่าง ๆ ส่วนมากผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติจริงตามที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้ นอกจากการเปิดขายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียน โรงเรียนปฏิบัติจริงน้อยกว่าที่คาดไว้ ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อม ห้องสมุด อุปกรณ์การสอน ห้องส้วม โต๊ะเก้าอี้ โรงเรียนปฏิบัติจริงน้อยกว่าที่ผู้ปกครองคาดหวังไว้เช่นกัน

5. ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง โรงเรียนปฏิบัติจริงได้เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง ส่วนเรื่องการจัดเชิญวิทยากร การพิจารณาจัดทำโครงการสอน เอกสารประกอบการเรียน โรงเรียนปฏิบัติจริงได้น้อยกว่าความคาดหวังของผู้ปกครอง¹

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

ค.ศ. 1978 วินโคลิน คี. สก๊อต ได้ทำการศึกษาเรื่อง "Learning - Feeling - Doing: Designing Creative Learning Experiences for Elementary Health Education " เขาได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กในระดับประถมศึกษาและได้พบว่า อิทธิพลที่ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ 11 ประการ คือ

1. การเจริญเติบโตและการพัฒนาการเรียนรู้เกิดจากอิทธิพลของวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนและการยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล

¹พรพิพย์ รัตนวิเชียร, "ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพของโรงเรียน-สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 108 - 111.

2. การเจริญเติบโตและการพัฒนาการเรียนรู้ส่วนหนึ่ง ได้จากการส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนแบบเอกัตถภาพ
3. การเรียนรู้เกิดจากการป้องกันและการจัดการ เกี่ยวกับความแตกต่างทางร่างกาย ชุมชนและความต้องการของท้องถิ่น
4. การเรียนรู้เกิดจากความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ
5. การเรียนรู้เกิดจากการสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวัสดุ วัชรภัยและสิ่งแวดล้อม
6. การเรียนรู้เกิดจากครอบครัวและความต้องการทางร่างกาย
7. ทักษะเกิดจากการกระทำที่สมบูรณ์และการต่อสู้บ่อย ๆ
8. การเกิดการเรียนรู้และการรับบริการการเรียนรู้จะเกิดจากการเห็นคุณค่า - และความเข้าใจ
9. การเรียนรู้ที่ได้ผลมักเกิดจากอารมณ์ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจ
10. การเลือกที่จะรู้สิ่งใดจะถูกตัดสินใจโดยตัวผู้เรียนเอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
11. อารมณ์ที่จะเรียนใคร่บอืหรือหนีพลจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กระทบต่อพฤติกรรม ¹

¹ Gwendolyn D. Scott, "Learning - Feeling - Doing: Designing Creative Learning Experiences for Elementary Health Education," Eric, Volume 14, Number 4, (April 1979); 136.